

Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata
Vattamány Zsolt polgármester

Iktatószám:

Napirendi pont:

Előterjesztve: Művelődési, Kulturális és
Szociális Bizottság

ELŐTERJESZTÉS

A Képviselő-testület 2017. június 16-ai rendkívüli ülésére

Tárgy: Döntés Erzsébet királyné (Sisi) emlékszobor állításához kapcsolódó feladatokról

Készítette:

Dr. Hajdu Kitty
kabinetvezető

Törvényességi szempontból kifogást nem emelek:

dr. Gotthard Gábor
jegyző

**Az előterjesztést nyilvános ülésen kell tárgyalni.
A határozatok elfogadásához egyszerű szavazattöbbség szükséges.**

Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata Vattamány Zsolt polgármester

Tisztelt Képviselő-testület!

Erzsébetváros Önkormányzatának felvállalt hagyományápoló törekvéseire alapozva, civil kezdeményezéssel egyetértésben az alábbi kéréssel fordulok a tisztelt Képviselő-testülethez: kerületünk névadójának, Erzsébet királynénak - közismertebb nevén Sisi királynénak - az emlékét őrző köztéri alkotás jelenleg nem található a VII. kerületben. Erzsébetváros Önkormányzata kiemelten fontosnak tartja, hogy névadójáról ily módon is megemlékezzen, ezért Erzsébet királyné előtt tisztelegve, születésének 180. évfordulója alkalmából szobrot kíván állítani.

A VII. kerület 1873-ban, a városegyesítéskor jött létre. Mivel az akkori Felsőkülváros túl nagy és túlságosan népes volt, kettéosztották. A Király utcától északra Terézváros néven a VI., attól délre Budapest VII. kerülete jött létre. A kerületi polgári kör kérvényezte 1881. decemberében, hogy a néhány évvel korábban Terézvárosból kivált VII. kerületet I. Ferenc József feleségéről, Erzsébet királynéről nevezhessék el, Erzsébetvárosnak. A király 1882. január 17-én írta alá az engedélyt, 1882. február 7-én az új elnevezés beiktatásra került.

Erzsébetváros 2017-ben ünnepli születésének 135. éves évfordulóját is, ami szintén alátámasztja az Erzsébet királyné (Sisi) szobor elkészítését és elhelyezését kerületünk frekventált helyén.

1. Az Erzsébet királyné szobor helyszínének előkészítésével kapcsolatos teendők, a környezet dokumentációja:

Az Erzsébet királyné szobor tervezett helyszíne az Erzsébetvárosi Önkormányzat előtti, hivatalosan az Erzsébet krt. 8. előtti járdarész, kiteresedés. Itt áll jelenleg Marton László: Erdei faun című kút-szobra (1985). A díszítőszobor anyaga mészkö és bronz, a szobrot 1988-ban a VII. kerületi tanács állíttatta, így a szobor az Önkormányzat tulajdona.

A szobor méltó környezetbe történő áthelyezéséről – ahol funkciója szerint is működhet –, Képviselő-testületi döntés szükséges. A szobor áthelyezéséről egyeztetés megkezdése szükséges Marton László özvegyével, mint Marton László jogait kezelő örökössel.

Mivel az Erzsébet krt. 8. előtti terület közterület, Budapest Főváros tulajdona, így a Faun kút áthelyezésének tényét előzetes információink alapján két helyen kell bejelenteni: Budapest Galériánál (Budapesti Történeti Múzeum (BTM) Budapest Galéria Köztéri Képzőművészeti Osztálya) és Fővárosi Önkormányzat Kulturális Ügyosztályánál.

Az áthelyezésre vonatkozó szabályozás:

„A köztéri műalkotásokra vonatkozóan a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről” szóló

1991. évi XX. törvény 109. § az irányadó jogszabály:

(1) Művészeti alkotás közterületen, valamint önkormányzati tulajdonú épületen való elhelyezéséről, áthelyezéséről, lebontásáról a település önkormányzatának képviselőtestülete, Budapesten fővárosi tulajdonú közterület vagy épület esetében a fővárosi önkormányzat közgyűlése, a kerületi önkormányzat tulajdonában álló közterület vagy épület esetében a kerületi önkormányzat képviselőtestülete dönt, és gondoskodik azok fenntartásáról és felújításáról.

(2) A döntéshez a műalkotás művészi értékére vonatkozó szakvéleményt kell beszerezni.

A Budapest Galéria (Budapesti Történeti Múzeum (BTM) Budapest Galéria Köztéri Képzőművészeti Osztálya) csak a fővárosi tulajdonú közterületen vagy épületen újonnan állítani kívánt szobrok domborműves emléktáblák esetén ad ki szakvéleményt a Fővárosi Önkormányzat Tulajdonosi hozzájárulásához.

2. Az Erzsébet szobor alapmotívuma:

Erzsébet királyné személyi kultusza – mint ahogy saját korában is volt – a mai napig is rendületlen: magyarok iránti szimpátiája és kiemelt érdeklődésére alapozva vált történelmünk egyik jelentős alakjává. A 20. században valóságos ikonná vált, személye a köztudatban szabadságvágyó, ám tragikus alakként él: egy önmagát kereső, szuverenitását hangsúlyozó asszony képe rajzolódik ki, aki minden körülmények között liberalizmusának és szabadságvágyának érvényesítésére törekedett.

E sztereotípiák határozzák meg a királyné személyének jelenkori magyar értelmezését is, Erzsébet királyné kultuszát Mikszáth Kálmán a királyné halálára írt nekrológja fejezi ki legjobban:

„Valami misteriózus dicsfény födi az ő alakját, mintha régen, nagyon régen élt volna egy királyné, aki minket nagyon szeretett, aki értünk sokat tett. Hogy mit tett, nem bírjuk elemezni, történetkönyvek, okmányok, krónikák nem hirdetik világosan, de az érzésekben ott él és mint bizonyosság él az a tudat, hogy ez a szent asszony örködött a nehéz órákban Magyarország fölött, hogy az ő szívéből, melyet most átvert a gyilkos tűre, fakadtak ki elsőbben azok a sugarak, melyek most elöntenek fényükkel, melegükkel. A másik szőke asszony az isten anyja, akinek az alakja a pénzeinkre van verve, csak édestestvére ennek a mi érzéseinkben. Egyforma rangban él a kettő a hármassal és kettős kereszt országában.”

– Mikszáth Kálmán: A királyné meghalt. Országos Hírlap, (1898) 1. o.

(1. számú melléklet: Erzsébet királyné életrajza)

3. Az alkotó:

Erzsébetváros Önkormányzata a szobor elkészítésére R. Törley Mária figurális szobrászművészt kívánja felkérni, akinek "Angyal" (1956-os emlékmű, Rózsák tere, Szent Erzsébet

Plébániatemplom templomkert) című alkotása 2007. óta az Erzsébetvárosi '56-os megemlékezések központi helyszíne.

R. Törley Mária szobrászművész művészi ars poeticájából kiragadott két gondolatsor hűen tükrözi alkalmasságát felkérésünkre:

„Az élet teljessége, ezen belül az EMBER érdekelt a legjobban. A nagy hős, a szent, az esendő, a bűnös, a hétköznapi, a szenvedő magányos és a boldog ember. Kutatom, mi benne a jó és a rossz. Miért lett olyan, amilyen?

„Sok minden van a világon, ami csodálatos, de az embernél nincs csodálatosabb.”

„Szeretek portrét csinálni. Előbb alaposan meg kell ismernem a kiválasztott embert, rá kell éreznem személyiségének fontos összetevőire. Akár élő, akár holt emberről van szó, minden lehetőséget próbálok megtudni róla, hiszen csak akkor tudom belesűriteni a szoborba az egyéniségét, csak akkor születik meg a varázslat. Egy szép ifjú ember, egy érzékeny lelkű nagy művész portréja vagy nagy történelmi személyiség tiszteletére készülő emlékmű megfogalmazásakor mindig az ember egyéniségét kell kitapogatni, hogy a formák mögött megszólaljon az ember. Művésznél tanulmányozni kell alkotásait, történelmi személyiségnél pedig a kort, amiben élt. Amikor már eleget olvastam, hallottam, egyszer csak összeáll a kép. Meg kell várnom, hogy magamban, belül úgy érezzem, hogy az enyém, meg tudom csinálni.”

„Szeretem az értékeket megőrizni. Szeretném ellensúlyozni a csúfságot a szépséggel, a torzulást az épséggel, a zordságot a játékossággal, a pusztító indulatot az alkotó lendülettel. Békétlenség helyett nyugalmat, gyűlölködés helyett szeretetet, a jövőtől való félelem helyett az Istenbe vetett bizalmat szeretném közvetíteni.”

Az elkészítendő szoborral szemben az alábbi elvárásokat kívánjuk meghatározni:

1. Attraktív funkció: vizuálisan és lelkileg is vonzó, pozitív benyomásokat, élményt közvetítsen
2. Szimbolikus funkció: kötődése és köthetősége Erzsébetvároshoz és az alapmotívumhoz
3. Használat funkció: a telepítés helyéhez és a városképhez illeszkedjen
4. Megvalósíthatóság

(2. számú melléklet: R. Törley Mária szobrászművész munkásságának részletes bemutatása)

4. Az elkészült szobor műbírálata:

A köztéri műalkotások (csak a fővárosi tulajdonú közterületen vagy épületen) tervbírálata és szakvélemény kiadása Budapesten a Budapesti Történeti Múzeumnál rendelhető meg, a Budapest Galéria Köztéri Képzőművészeti Osztályánál.

A tervbírálathoz megrendelésével a zsűrit megrendelő személy/intézmény kötelezettséget vállal a díjszabásban meghatározott bírálati díjról kiállított számla befogadására.

A köztéri alkotás (csak a fővárosi tulajdonú közterületen vagy épületen) kivitelezéséről a megrendelő/beruházó és a mű alkotója közösen dönt. A kész mű felállítását követően – igény szerint, külön megrendelésre – a Budapest Galéria kész mű átvételi zsűrit hív össze. A fővárosi tulajdonú közterületen vagy épületen ajándék szobrok köztéri elhelyezése esetén a Budapest Galéria a fenti eljárási rend szerint ad ki szakvéleményt, és kérésre konzultál a helyszín kiválasztásában.

A szobor kihelyezéséhez a városkép szempontjából szükséges a Főépítési Iroda állásfoglalása, véleményezve a tervezett helyszín helytörténeti, városképi és műszaki alkalmasságát az alkotás befogadására.

Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi közművelődés önkormányzati feladatellátásáról szóló 41/2013. (VI.28.) sz. rendeletének (továbbiakban: rendelet) 4. § (4) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„Az Önkormányzat – saját lehetőségei által behatároltan – Erzsébetváros közművelődési hagyományai, lakosságának művelődési szokásai és igényei alapján feladatának tekinti, hogy segítse:

(4) a kerület környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárását, megismertetését, a helyi művelődési szokások gondozását, gazdagítását.”

A helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény 109. § -a a művészeti alkotásnak minősülő emléktáblák, domborművek, köztéri alkotások elhelyezését szabályozza.

109.§ (1) Művészeti alkotás közterületen, valamint önkormányzati tulajdonú épületen való elhelyezéséről, áthelyezéséről, lebontásáról a település önkormányzatának képviselőtestülete, Budapesten fővárosi tulajdonú közterület vagy épület esetében a fővárosi önkormányzat közgyűlése, a kerületi önkormányzat tulajdonában álló közterület vagy épület esetében a kerületi önkormányzat képviselőtestülete dönt, és gondoskodik fenntartásáról és felújításáról.

(2) A döntéshez a műalkotás művészi értékére vonatkozóan szakvéleményt kell beszerezni.

(3) Nem önkormányzati tulajdonú épületen lévő művészeti alkotásokat az illetékes önkormányzat képviselőtestülete - szakvélemény kikérésével - védeni köteles, új elhelyezés esetén véleményezési joga van.

Kérem a tisztelt Képviselő-testületet az előterjesztés megtárgyalására és a határozati javaslatok elfogadására!

Határozati javaslatok

1.

Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzatának Képviselő-testülete úgy dönt, hogy Erzsébet királyné (Sisi) emlékére szobrot készíttet. A szobrot az Erzsébet krt. 8. szám elé kívánja elhelyeztetni, ezért hozzájárul Marton László: Erdei faun című kút-szobra (1985) méltó környezetbe történő áthelyezéséhez.

Felelős: Vattamány Zsolt polgármester

Határidő: azonnal

2.

Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzatának Képviselő-testülete úgy dönt, hogy Erzsébet királyné (Sisi) emlékszobor elkészítésére R. Törley Mária szobrászművészt kéri fel.

Az „Erzsébet királyné – emlékszobor állításához kapcsolódó feladatok” fedezetét a 2017. évi költségvetéséről önkormányzati rendeletben 10.000.000 Ft (azaz tízmillió forint) keretösszegben biztosítja.

Felelős: Vattamány Zsolt polgármester

Határidő: azonnal

Budapest, 2017. június 7.

Vattamány Zsolt
polgármester